

# شخصیت‌شناسی تاریخی در تولیدات دیجیتال مرکز نور

مطالعه موردی: حضرت حمزه سید الشهداء(ع)



علی جباری \*

ajabbari@noornet.net

## چکیده

این پژوهش، به منظور بررسی جایگاه حضرت حمزه(ع) در فضای دیجیتال با تکیه بر تولیدات مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور انجام شده است. برای دستیابی به این هدف، پایگاه‌های اینترنتی و نرم‌افزارهای تولیدشده مرتبط با موضوع، مورد بررسی قرار گرفته است. تعداد و مشخصات مقالات در پایگاه‌ها و مقایسه آماری آنها با یکدیگر و فراوانی و دسته‌بندی اطلاعات مربوط به موضوع مقاله در نرم‌افزارها و مقایسه فراوانی نتایج بین آنها و بررسی برخی از شبهات مربوط به حضرت حمزه(ع) در منابع، در این پژوهش مدنظر قرار گرفته است. در بین تولیدات بررسی شده مرکز نور، نرم‌افزارهای سیره معصومان(ع) و نورالسیره ۲ به لحاظ دسته‌بندی و گونه‌شناسی اطلاعات، در جایگاه بالاتر قرار گرفته است. بدیهی است، موضوع انتخابی، یک نمونه و مطالعه موردی است و نوشتار پیش رو، در واقع، شیوه شخصیت‌شناسی تاریخی در تولیدات نور را ارائه می‌کند.

کلیدواژگان: حضرت حمزه، پایگاه، مقاله، نرم‌افزار، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

\* پژوهشگر گروه تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور).

## مقدمه

تولید نرم‌افزارها و ایجاد پایگاه‌های تخصصی در موضوعات مختلف علمی و بهره‌گیری پژوهشگران از آنها، توانسته است نقش مهمی در سرعت و دقت بخشیدن به مطالعات و تحقیقات در حوزه‌های مختلف ایفا کند. غنا بخشیدن به پژوهش‌های علمی، کاستن از هزینه‌های اقتصادی و سرمایه‌های انسانی و تسهیل دستیابی به منابع و متون مورد نیاز محققان، از دیگر جنبه‌های مثبت استفاده از این نرم‌افزارها و پایگاه‌ها بوده است.

تولید، به‌کارگیری، تبیین و بررسی جایگاه مسائل اعتقادی و باورهای دینی و هویتی در ساحت نرم‌افزار و پایگاه‌های گوناگون علمی و تخصصی، از رسالت‌های پژوهشگران رشته‌های علوم اسلامی است که در سال‌های اخیر، این مسئله جایگاه نسبتاً خوبی را به دست آورده است.

پرداختن به جایگاه حضرت حمزه‌بن‌عبدالمطلب، عموی رسول خدا(ص)، در نرم‌افزارهای علوم اسلامی به‌خصوص برنامه‌های تولیدشده در رشته تاریخ و بررسی این موضوع در پایگاه‌های اینترنتی، مسیری است که این مقاله برای رسیدن به آن طی خواهد کرد. همچنین، استفاده از نرم‌افزارهای رشته‌های دیگر که در زمینه موضوع مورد نظر، محتوایی قابل اعتنا عرضه کرده باشند، در حیطه این بررسی قرار خواهد گرفت.

بررسی کمی و کیفی نرم‌افزارهای تولیدشده و پایگاه‌های اینترنتی در زمینه موضوع مقاله و جایابی و معرفی اطلاعات موجود در آنها به صورت دسته‌بندی‌شده بر اساس جداول مقایسه‌ای به منظور استفاده‌های علمی محققان از اهداف اصلی این پژوهش به شمار می‌رود.

شناخت نرم‌افزارها و پایگاه‌های اینترنتی مرکز نور در زمینه مورد نظر و آگاهی از میزان اطلاعات موجود آنها در موضوع مقاله، دسته‌بندی و عرضه اطلاعات به‌دست‌آمده از نرم‌افزارها و پایگاه‌های مختلف جهت ارزش‌گذاری و استفاده پژوهشگران، تسهیل دسترسی پژوهشگران به اطلاعات در زمینه مورد نظر و افزایش سرعت و دقت پژوهش‌های تاریخی با توجه به شناخت منابع و نرم‌افزارها و پایگاه‌های معرفی‌شده در مقاله، مقایسه اطلاعات موجود در نرم‌افزارهای رشته‌های گوناگون علمی و پایگاه‌های اینترنتی با یکدیگر از زوایای مختلف، در شمار ویژگی‌های این مقاله می‌باشد.

ملاک بررسی و معرفی نرم‌افزار یا پایگاه‌های اینترنتی در این مقاله، پرداختن به منابع و متون ارزشمند و مفید و ارائه مقالات علمی و قابل استناد خواهد بود. همچنین، پس از جست‌وجو و بررسی محتوای مرتبط با موضوع مقاله در میان نرم‌افزارهای تولیدی و پایگاه‌های اینترنتی نور، اطلاعات موجود در آنها به صورت گزارشی و مبتنی بر آمار و ارقام ارائه خواهد شد.

## حضرت حمزه(ع) در پایگاه‌های اینترنتی مرکز نور

در این بخش، پایگاه‌های اینترنتی مرکز نور مورد بررسی قرار خواهد گرفت و آمار مدخل‌ها و مقاله‌های موجود در آنها همراه اطلاعات مقاله‌شناسی ارائه خواهد شد. در چپ‌نشین مقالات نیز معرفی آنها بر اساس تاریخ چاپ مقاله خواهد بود. در پایان این بخش، مقایسه آماری پایگاه‌ها بر اساس نمودار و جدول ارائه خواهد شد. در بین پایگاه‌ها، پایگاه نورمگز بیشترین مقاله را به خود اختصاص داده است.

۱. پایگاه جامع تاریخ: [tarikh.inoor.ir](http://tarikh.inoor.ir)

در این پایگاه که تاکنون اطلاعات ۱۵۳ منبع مهم تاریخی در آن ثبت شده است، ۱۱۸۶۴۱ گزارش

تاریخی در ۳۷۶ دوره تاریخی موجود است و در میان آنها، ۵۳۴ گزارش در باره وقایع مختلف زندگی حضرت حمزه بن عبدالمطلب (ع) گنجانده شده است.

## ۲. پایگاه جامع قرآنی: quran.inoor.ir

این پایگاه که حاوی تفاسیر، ترجمه‌ها و مطالب ارزشمند دیگری در باره قرآن کریم می‌باشد، در بخش «اعلام قرآن» ۱۷۷۲ عنوان را در خود جای داده است؛ در سه شاخه: در باره، آیات و اعلام مرتبط، و در بخش «فرهنگ موضوعی» که شامل ۲۲۱۳۴۱ موضوع فارسی و ۲۲۷۶۱ موضوع عربی می‌باشد، پنج موضوع در باره حمزه بن عبدالمطلب در دسترس کاربران قرار دارد.

The screenshot shows the website's search results for 'حمزة بن عبد المطلب'. The interface includes a search bar at the top with the text 'حمزة بن عبد المطلب' and a search button. Below the search bar, there is a table of results with columns for 'قرآن (۱۰۰)', 'ترجمه (۸)', 'تفسیر (۱۰۰)', and 'زبان'. The results are categorized by language and topic, including 'عربی', 'فارسی', 'مذهب', 'شیعه', 'سنی', 'کتاب', 'جستجو', 'البرهان فی تفسیر القرآن', 'تفسیر نور الثقلین', 'تفسیر کازر', and 'سوره'. Each result includes a brief description and a count of items.

## ۳. پایگاه جامع الأحادیث: hadith.inoor.ir

این پایگاه، منابع حدیث شیعه را با امکانات متنوع پژوهشی در اختیار کاربران قرار می‌دهد و شامل ۳۹۲۸۴۴ حدیث می‌باشد. گفتنی است که در ۴۲۶ حدیث، ۱۱۱ ترجمه و ۳۹ شرح، مطالبی در باره حمزه بن عبدالمطلب (ع) ارائه شده است.

## ۴. پایگاه مجلات تخصصی نور: noormags.ir

در این پایگاه، ۲۹ مقاله در مورد حضرت حمزه (ع) ارائه شده است که عبارت است از:

- با یاران پیامبر (ص) در مدینه؛ حمزه: نقدی، محمد، میقات حج، شماره ۹، پاییز ۱۳۷۳ ش.
- سالار شهیدان: به مناسبت سالگرد حمزه سید الشهداء (ع): مهتدی، محمدهادی، فرهنگ کوثر، شماره ۱۱، بهمن ۱۳۷۶ ش.
- حمزه سید الشهداء: نجمی، محمدصادق، میقات حج، شماره ۲۹، ۱۳۷۸ ش.
- حمزه سید الشهداء و حرم شریف آن حضرت: نجمی، محمدصادق، میقات حج، شماره ۲۸، ۱۳۷۸ ش.

- حضرت حمزه در جنگ احد: نجمی، محمدصادق، میقات حج، شماره ۳۱، ۱۳۷۹ ش.
- حرم حضرت حمزه در بستر تاریخ: نجمی، محمدصادق، میقات حج، شماره ۳۳، سال ۱۳۷۹.
- تلاش دشمنان در مخدوش کردن شخصیت حضرت حمزه (ع): نجمی، محمدصادق، میقات حج، شماره ۴۷، بهار ۱۳۸۳ ش.
- حمزه سید الشهدا: صالحی، فاطمه، نامه جامعه، شماره ۱۴، ۱۳۸۴ ش.
- به مناسبت شهادت حضرت حمزه (ع): ترابی مرند، ابراهیم، درس‌هایی از مکتب اسلام، سال ۴۵، شماره ۸، آبان ۱۳۸۴ ش.
- حمزه، عمومی پیامبر: گل‌افشان، اشرف، فصلنامه فرهنگ کوثر، پیاپی ۶۹ بهار ۱۳۸۶ ش.
- اسوه‌های فرماندهی حمزه بن عبدالمطلب: خطیبی کوشکک، محمد حصون، شماره ۲۸، بهمن و اسفند ۱۳۸۹ ش.
- حمزه بن عبدالمطلب: مجتهدی، مهدی، دانشنامه جهان اسلام، شماره ۱۴، ۱۳۸۹ ش.
- حیات و مزار حمزه: نبوی، احمد، فرهنگ زیارت، شماره ۹، زمستان ۱۳۹۰ ش.
- حمزه بن عبدالمطلب اسدالله و اسد رسوله: عبدالمجتلی، محمد رجاء حنفی، منبر الاسلام، السنة التاسعة والعشرون، رمضان ۱۳۹۱ ق.
- حمزه سیدالشهدا، سردار حماسه آفرین صدر اسلام: گلی‌زواره، غلامرضا، پاسدار اسلام، شماره ۴۰۱، تیر و مرداد ۱۳۹۴ ش.
- حمزه، بقعه: صادقی، مصطفی، دانشنامه حج و حرمین شریفین، جلد هفتم، شماره ۷، ۱۳۹۶ ش.
- حمزه بن عبدالمطلب: محمدی، رمضان، دانشنامه حج و حرمین شریفین، جلد هفتم، شماره هفتم، ۱۳۹۶ ش.
- شناخت اجمالی حمزه سید الشهدا (ع): حسینی، سید جواد، مبلغان، شماره ۲۵۲، خرداد و تیر ۱۳۹۹ ش.

#### مقالات عربی نور مگز:

- اعلام الاسلام؛ حمزه بن عبدالمطلب: المراغی، عبدالله، منبر الاسلام، السنة الثامنة، العدد ۶ جمادی الآخر ۱۳۷۱ ق.
- سید الشهداء؛ حمزه بن عبدالمطلب: محمد، محمد ابوشهبه، الأزهر، المجلد الرابع والعشرون، ربيع الثاني ۱۳۷۲ ق.
- من اعلام الاسلام، حمزه بن عبدالمطلب سیدالشهداء و اول قائد فی الاسلام: الاسلامبولی، عبدالعزیز، منبر الاسلام، السنة الواحدة والعشرون، ربيع الثاني ۱۳۸۳ ق.
- اسدالله حمزه بن عبدالمطلب: السکری، حسین، منبر الاسلام، السنة السادسة والعشرون، العدد ۱، ۱۳۸۸ ق.
- اسدالله و اسد رسوله، حمزه ابن عبدالمطلب (رضی الله عنه): سالم عرفات، سالم، منبر الاسلام، السنة الرابعة والثلاثون، جمادی الأول ۱۳۹۶ ق.
- اسدالله و سیدالشهداء حمزه بن عبدالمطلب: العبد، محمدعلی، الوعي الاسلامی، السنة التاسعة عشرة، العدد ۲۳۴، جمادی الآخر ۱۴۰۴ ق.

نور | عضویت | ورود

مقالات - حمة بن عبد المطلب

۱۰۰۰۰ نتیجه یافت شد (۲۰۷۸ ثانیه)

مرتب سازی | ارتباط | عنوان | تاریخ

داغدود نتایج جستجو (xls)

۱. مناقب سيد الشهداء حمزة بن عبد المطلب رضي الله عنه للشيخ السيد جعفر البرزنجي الحسيني المدني رحمت الله عليه  
 نویسنده: خضير عباس، حسين؛ لهواک، وسام؛  
 محله: آداب ذي قار؛ آياول ۲۰۱۶ - العدد ۱۸ (۴ صفحه - از ۳۸ تا ۷۷)

۲. واکاوی چرایی همتایی حمزه بن عبدالمطلب(س) و جعفر بن ابی طالب(س) در کلام اهل بیت(ع)  
 نویسنده مسئول: یعقوب زاده، هادی؛ نویسنده: صفی فروشانی، نعمت‌الله؛  
 محله: سخن تاریخ؛ پاییز ۱۴۰۰ - شماره ۳۵ رتبه علمی-ترویجی/ISC (۲۰ صفحه - از ۱۳۵ تا ۱۵۴)  
 کلیدواژه ها: ایمان | قدرت | خلافت | منطق | حضرت علی(ع) | همتایی حمزه(س) و جعفر(س)

۳. یوسف صدیق و سرگذشت او در دایرة المعارف قرآنی مستشرقان  
 نویسنده: اس. گلدمن؛ مترجم: رضایی هفتاد، حسن؛  
 محله: درسهایی از مکتب اسلام؛ دی ۱۳۸۶، سال ۴۷ - شماره ۱۱ (۱ صفحه - از ۶۴ تا ۷۴)  
 ابی طالب، ابو بکر حمزه بن عبد المطلب و فاطمه که در متون مقدس غربیان به کار گرفته و اصطلاحاتی نظیر جن... (۱) نظری، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، بیروت ۲۰۴۱ (ه.ق.) ج ۵، صص ۵۴۳-۵۴۴، مطب. سید عبد.

۴. پیامبر و مردم سالاری  
 نویسنده: تمیم داری، احمد؛  
 محله: مجموعه مقالات دانشگاه علامه طباطبائی؛ سال ۱۳۸۸ - شماره ۲۳۸ (۱۶ صفحه - از ۱۲۹ تا ۱۴۴)  
 سیاه مسلمانان در این جنگ هزار تن بودند در این کارزار حمزه بن عبد المطلب کشته شد و مسلمانان شکست یافتند. اگرچه ... عبد المطلب در گرفتن حق او اقدام نمی‌نماید. قابل یا یکدیگر بیمان داشتند و آن مرد معیون قبیله‌اش در بیمان ... و علی علیه السلام و عبیده بن الحارث را فرمان داد تا در میدان کارزار روانه شوند. آن گونه که علی علیه السلام از

نوع منبع | نشریه | همایش

وضعیت متن | دارای متن

موضوع | میان رشته ای | ادبیات و زبانها | علوم قرآن و حدیث | فلسفه و کلام | اطلاع رسانی و کتابداری | تاریخ | فقه و اصول | ادیان | حقوق

رتبه | علمی پژوهشی | علمی ترویجی | ب | ج | الف

زبان

– مشهد حمزة(رضی الله عنه): محمد الشراقوی، محمد، الأزهر، السنة السادسة والخمسون، صفر ۱۴۰۴ق.

– حمزة بن عبدالمطلب: اسدالله و اسد رسوله و سیدالشهداء: خطاب، محمود شیت، البحوث الاسلامیة، العدد ۱۱، ذوالقعدة ۱۴۰۴ق.

– حمزة بن عبدالمطلب: اسبر، محمدعلی، الثقافة الاسلامیة، جمادی الأولى وجمادی الثانية ۱۴۰۹ق.

– رجال من الحرمین الشریفین؛ حمزة بن عبدالمطلب: المهاجر، عباس، میقات الحج(عربی)، السنة الثالثة، ۱۴۱۷ق.

– مناسیة: اسدالله و اسد رسوله، الحمزة بن عبدالمطلب: تامر، محمد حمزه، بقیة الله، العدد ۲۰۵، تشرین الأول ۲۰۰۸م.

– مناقب سیدالشهداء حمزة بن عبدالمطلب(رضی الله عنه) للشیخ السید جعفر البرزنجی الحسینی المدني(رحمت الله علیه): خضیر عباس، حسین، لهواک، وسام، آداب ذي قار، العدد ۱۸، آیلول ۲۰۱۶م.

##### ۵. ویکی نور: wikinoor.ir

در این دانشنامه تخصصی کتاب‌شناسی و زندگی‌نامه که حاوی ۱۳۲۲۳ مقاله می‌باشد، یک مقاله در باره حضرت حمزه(ع) ارائه شده است:

– مقاله «معرفی کتاب: حمزه سیدالشهداء»: نجمی، محمدصادق، تهران، نشر مشعر، ۱۳۸۵ش.

##### حمزه پژوهی در نرم‌افزارهای نور

در اینجا به بررسی مهم‌ترین نرم‌افزارهای تخصصی تولیدشده مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی که در باره موضوع مقاله مطالبی در آنها ارائه شده است، می‌پردازیم. معرفی کوتاه نرم‌افزار جهت آشنایی مخاطب با قابلیت‌ها و امکانات محتوای آن و نیز ارائه آمار مطالب مربوط به حضرت

## حمزه سیدالشهداء علیه‌السلام



حمزه سیدالشهداء، اثر محمدصادق نجمی (شعبان، ۱۳۱۵-۱۳۹۰ش) است که در آن، شخصیت و زندگی و فعالیت‌های حضرت حمزه را از نظر قرآن، روایات پیامبر(ص) و ائمه اطهار(ع) و تاریخ مورد بررسی و پژوهش علمی قرار داده است.

فهرست [نهفتن]
۱ ساختار
۲ گزارش محتوا
۳ وضعیت کتاب
۴ پانویس
۵ منابع مقاله

### ساختار

کتاب حاضر، از مقدمه نویسنده و متن اصلی (شامل ۵ بخش) تشکیل شده است.

### گزارش محتوا

حمزه(ع) در هر نرم‌افزار به تفکیک و سپس مقایسه آماری نرم‌افزارها با یکدیگر می‌تواند خواننده را با جایگاه حضرت حمزه(ع) در گستره نرم‌افزاری آشنا سازد.

در جست‌وجوی اطلاعات مربوط به حضرت حمزه(ع) در نرم‌افزارهای مختلف، ممکن است در مواردی این اطلاعات در چند مجلد از یک عنوان کتاب قرار گرفته باشد که در ارائه آمار، نتایج جست‌وجو به تفکیک در عناوین و مجلدات کتاب‌ها ارائه خواهد شد. همچنین، کتاب‌هایی که بیشترین پاسخ مربوط را در هر نرم‌افزار به خود اختصاص داده‌اند، با ارائه آمار پاسخ‌ها مشخص خواهد گردید.

از بین صورت‌های مختلف نام «حضرت حمزه(ع)»، ترکیب «حمزة بن عبدالمطلب» برای قرار گرفتن در نوار جست‌وجو انتخاب شده است.

### ۱. نرم‌افزار تراجم و کتاب‌شناسی - نسخه ۳

این نرم‌افزار کتابخانه‌ای، شامل ۳۵۹ عنوان کتاب از ابتدای قرن سوم تا دوران معاصر که به زندگانی صحابه پیامبر(ص) و اهل‌بیت(ع)، علما و دانشمندان، خاندان‌ها، مذاهب و مشاهیر جهان اسلام و تألیفات صاحبان قلم می‌پردازد و با قابلیت‌ها و امکانات متنوع، امکان مطالعه و پژوهش را برای کاربران فراهم می‌سازد.

### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۳۵۹ عنوان کتاب می‌باشد که در ۱۳۸ عنوان از آنها، ۹۵۸ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» قابل مشاهده است که ۲ عنوان از کتاب‌ها به زبان فارسی، و ۱۳۶ عنوان نیز به زبان عربی است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: تاریخ مدینه دمشق با ۸۶ مورد، اعیان الشیعه با ۸۱ مورد، طبقات الکبری با ۷۶ مورد، بیشترین پاسخ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
تراجم و کتاب‌شناسی ۳	۳۵۹	۱۳۸	۲	۱۳۶	۹۵۸

### ۲. نرم‌افزار تاریخ ایران اسلامی - نسخه ۲

نرم‌افزار تاریخ ایران اسلامی - نسخه ۲، شامل مهم‌ترین کتاب‌های کهن مربوط به تاریخ ایران است و به لحاظ زمانی، تاریخ ایران دوره اسلامی تا اواخر دوره قاجار را دربرمی‌گیرد و به عنوان پیش‌درآمد، برخی از کتب کهن و پژوهش‌های جدید در باره تاریخ ایران باستان نیز در برنامه گنجانده شده است.

موضوع کتاب‌های این برنامه، در باره دولت‌های شکل‌گرفته در ایران مانند: طاهریان، سامانیان، صفاریان، غزنویان، سلجوقیان، خوارزمشاهیان، مغول، ایلخانان، صفویه، افشاریه، زندیه، قاجاریه و مشروطه است.

#### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۲۸۲ عنوان کتاب می‌باشد که در ۱۸ عنوان از آنها، ۷۳ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزه‌بن‌عبدالمطلب» قابل مشاهده است که ۸ عنوان از کتاب‌ها به زبان فارسی، و ۱۰ عنوان نیز به زبان عربی است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: تاریخ طبری با ۲۵ مورد، الکامل فی التاریخ با ۹ مورد، ظفرنامه مستوفی و تاریخنامه طبری هر کدام با ۷ مورد، بیشترین پاسخ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
تاریخ ایران اسلامی ۲	۲۸۲	۱۸	۸	۱۰	۷۳

### ۳. نرم‌افزار جامع الأحادیث - نسخه ۳,۵

این برنامه، با بهره‌گیری از قابلیت‌های فنی، ضمن عرضه مجموعه کاملی از مصادر حدیثی شیعیه به همراه ترجمه‌ها و شرح‌های نگاشته‌شده بر این مصادر، امکان ثبت دقیق روایات، گردآوری روایات در یک منبع واحد، جست‌وجوی سریع، مقایسه بین متون و... را در اختیار کاربران خود قرار داده است.

#### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، مشتمل بر ۴۳۱ عنوان کتاب می‌باشد که در ۱۸۱ عنوان از آنها، ۹۱۶ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزه‌بن‌عبدالمطلب» قابل مشاهده است. این نتایج، در ۴۵ کتاب به زبان

تولید نرم‌افزارها و ایجاد پایگاه‌های تخصصی در موضوعات مختلف علمی و بهره‌گیری پژوهشگران از آنها، توانسته است نقش مهمی در سرعت و دقت بخشیدن به مطالعات و تحقیقات در حوزه‌های مختلف ایفا کند. غنا بخشیدن به پژوهش‌های علمی، کاستن از هزینه‌های اقتصادی و سرمایه‌های انسانی و تسهیل دستیابی به منابع و متون مورد نیاز محققان، از دیگر جنبه‌های مثبت استفاده از این نرم‌افزارها و پایگاه‌ها بوده است

فارسی، و ۱۳۶ کتاب به زبان عربی موجود است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: بحار الأنوار علامه مجلسی با ۱۴۲ مورد، شرح نهج البلاغه ابن‌ابی‌الحدیث با ۵۱ مورد و منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه ۲۸ مورد از پاسخ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم‌افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
جامع الاحادیث ۳,۵	۴۳۱	۱۸۱	۴۵	۱۳۶	۹۱۶

#### ۴. نرم‌افزار جامع تفاسیر نور - نسخه ۳

دانشنامه چندرسانه‌ای قرآن کریم، با عنوان «جامع تفاسیر نور»، با محتوا و امکانات بسیار غنی، مهمترین نیازهای کاربران خود در زمینه پژوهش‌های قرآنی را برطرف نموده است؛ از جمله شامل: ارائه متن کامل ۴۹۶ عنوان کتاب ترجمه، تفسیر و فرهنگ‌نامه قرآنی در ۲۱۹۲ جلد، به همراه قابلیت‌های مفید فنی برای مطالعه، جست‌وجوی ساده و پیشرفته با سرعت پردازش اطلاعات مناسب، امکان مشاهده ارتباط متون با شرح‌ها و ترجمه‌هایشان، نمایش آیات موجود در متون تفسیری، نمایش هم‌زمان قرآن، ترجمه‌ها و تفاسیر با امکان سفارشی کردن فهرست کتب ترجمه و تفسیر و مشاهده تجزیه و ترکیب هر آیه، ارائه متن کامل ۲۹ ترجمه در ۱۲ زبان رایج دنیا با قابلیت جست‌وجوی ساده و پیشرفته، مشاهده ترجمه، تفسیر، حدیث و نگارخانه، مبتنی بر آیه انتخابی توسط کاربر، اعلام شأن نزول آیات، روایت‌های مربوط به آیات، ۱۷ دوره ترتیل کامل قرآن، ارائه ترجمه گویا، بیش از ۱۴۰ قطعه صوت قرائت مجلسی از قاریان مشهور، ۲۱۴ تصویر و بیش از ۳۶



جستجوی: حمزه بن عبد المطلب

کتاب مرتبط: کتب مرتبط

فرهنگ نامه: همه کتابها

دائمه: ۶۶۳

کتاب مرتبط: حمزه بن عبد المطلب

عنوان کتاب	جلد	صفحه	عنوان
آیات الغدير		۳۱	البحث الأول خلافة النبي صلى الله عليه وآله كانت مطروحة في حياته ..... ص: ۱۳
آيات الغدير		۳۴۳	بنو عبد الدار أصحاب لواء قریش ..... ص: ۳۴۳
الاحتجاج - ترجمه جعفری	۲ ج	۶۹۱	(فهرست اعلام) - مجلد دوم - ..... ص: ۶۸۷
الاحتجاج - ترجمه مازندرانی	۳ ج	۵۰	احتجاج امام مجتبی حسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام بر جماعی از معاندی ...
الانتصارات الإسلامية في كشف شبه النصرانية	۲ ج	۸۴۶	ساد سا: فهرس الأعلام ..... ص: ۸۳۳
إنبات الوصية للإمام علي بن أبي طالب ع		۱۱۸	حديث الدار ..... ص: ۱۱۷
ترجمه إنبات الوصية للإمام علي بن أبي طالب ع	متن	۳۱۴	ترسانيدن رسول اکرم قوم و خوبشان خود را ..... ص: ۳۱۴
اجتهاد در مقابل نص		۴۰۱	(۵۱) نهی پیغمبر(ص) از پاسخ دادن به ابو سفیان ..... ص: ۳۹۸

عمر و أبي بكر، و بين عثمان و عبد الرحمن بن عوف، و بين الزبير و عبد الله بن مسعود، و بين عبيدة بن الحارث و بلال، و بين مصعب بن عمير و سعد بن أبي وقاص، و بين أبي عبيدة بن الجراح و سالم مولى أبي حذيفة، و بين حمزة بن عبد المطلب و زيد بن حارثة الكلبي (راجع سيرة ابن هشام: ۱۵۰-۴ المحبر ۷۶-۷۰ البلاذري: ۱۳۷۰) يقول لعلي عليه السلام:

و قد قتل علي عليه السلام من بني عبد الدار كل من رفع لواء قریش في وجه رسول صلى الله عليه وآله، فبلغوا بضعة عشر، و روي أن بعضهم قتلهم عمه حمزة بن عبد المطلب! قال ابن هشام في: ۳۵۸۷: واصفاً حميس أبي سفیان و زوجته لبني عبد الدار في أحد: قال أبو سفیان لأصحاب اللواء من بني عبد الدار يحرضهم بذلك على القتال: يا بني عبد الدار إنكم قد وليتم لواءنا يوم بدر، فأصابنا ما قد رأيتهم، و إنما يؤتى الناس من قبل رأيتهم، إذا زالت زلوا، فلما أن تكفونا لواءنا، و إما أن تخلوا بيننا و بينه فنكفيكموه! فهموا به و تواعدوه، و قالوا: نحن نسلم اليك لواءنا!! ستعلم غداً إذا التقينا كيف نصنع! و ذلك أراد أبو سفیان.

قطعه فیلم مربوط به آیات، اطلاعات مربوط به نسخه شناسی، کتاب شناسی و مؤلف شناسی.

### گزارش آماری نتیجه جست و جوی ترکیبی

نرم افزار جامع تفاسیر نور شامل ۴۹۶ عنوان کتاب در ۲۱۹۲ جلد می باشد که در ۲۱۸ عنوان از آنها ۱۱۳۹ پاسخ در باره «حمزه بن عبدالمطلب» یافت شد که در ۲۱ کتاب به زبان فارسی و ۱۹۶ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان پاسخها، کتابهای: بحار الانوار علامه مجلسی با ۱۴۲ مورد، تفسیر مبهمات القرآن با ۲۴ مورد، الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور با ۲۲ مورد بیشترین نتیجه را به خود اختصاص داده اند.

نام نرم افزار	تعداد کتابها	تعداد کتابهای مورد استناد	تعداد کتابهای فارسی	تعداد کتابهای عربی	فراوانی پاسخها
جامع تفاسیر نور ۳	۴۹۶	۲۱۸	۲۱	۱۹۶	۱۱۳۹

### ۵. نرم افزار جامع فقه اهل البيت - نسخه ۲

برنامه جامع فقه اهل البيت (ع) - نسخه ۲، شامل ۱۲۴۸ عنوان کتاب در بیش از ۳۰۰۰ جلد می باشد که بستر را برای پژوهش در زمینه فقه شیعه را برای علاقه مندان فراهم نموده است.

ایجاد میزهای پژوهشی و مدیریت آنها، ارائه متون کتابها با قابلیت های پژوهشی فراوان، جست و جوی متنوع در بخش های مختلف برنامه، ارائه آیات الأحكام مربوط به ۴۹ باب از ابواب اصلی فقه و اتصال آنها به کتاب های فقهی، ارائه ۱۴۳ قاعده فقهی و اتصال آنها به عناوین ابواب مرتبط در کتاب های فقهی، ارتباط بین متن ها با شروح، حواشی و ترجمه های آنها (۳۵۰ عنوان کتاب و ۱۵۰۰ جلد)، ارتباط متن ها با قرآن، آیات الأحكام، شروح، حواشی، ترجمه ها و لغت نامه ها،

تفکیک متون کتاب‌ها در قالب ۶۲ باب اصلی فقه، بخشی از امکانات و قابلیت‌های پژوهشی و فنی این برنامه می‌باشند.

گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۱۲۴۹ عنوان کتاب در بیش از ۳۰۰۰ جلد می‌باشد که در ۱۴۴ عنوان از آنها، ۳۲۹ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» قابل مشاهده است. این نتایج، در ۸ کتاب به زبان فارسی، و ۱۳۶ کتاب به زبان عربی موجود است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: بحار الأنوار با ۱۳ مورد، مرآة العقول فی شرح اخبار الرسول با ۱۲ مورد، تاج العروس من جواهر القاموس با ۱۱ مورد، منتهی المطلب فی تحقیق المذهب، الوافی، «مستدرک الوسائل و مستنبط الوسائل» و معجم رجال الحدیث هر کدام با ۱۰ مورد، بیشترین نتیجه را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم‌افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
جامع فقه اهل‌البیت ۲	۱۲۴۹	۱۴۴	۸	۱۳۶	۳۲۹

#### ۶. نرم‌افزار جغرافیای جهان اسلام - نسخه ۲

نرم‌افزار جغرافیای جهان اسلام ۲، مجموعه‌ای از منابع کهن و جدید تا دوره قاجار است که شامل شناخت مسالک (راه‌ها)، ممالک (شهرها)، مزارات دانشمندان و علماء، سفرنامه‌ها، معاجم جغرافیایی و نقشه‌ها می‌باشد.

همانگسازای جای‌ها با فرمت تخصصی، ارائه نقشه و قابلیت لینک جای‌ها با نقشه‌ها، از ویژگی‌های این نرم‌افزار به شمار می‌رود.

شناخت نرم‌افزارها و پایگاه‌های اینترنتی مرکز نور در زمینه مورد نظر و آگاهی از میزان اطلاعات موجود آنها در موضوع مقاله، دسته‌بندی و عرضه اطلاعات به دست آمده از نرم‌افزارها و پایگاه‌های مختلف جهت ارزش‌گذاری و استفاده پژوهشگران، تسهیل دسترسی پژوهشگران به اطلاعات در زمینه مورد نظر و افزایش سرعت و دقت پژوهش‌های تاریخی با توجه به شناخت منابع و نرم‌افزارها و پایگاه‌های معرفی شده در مقاله، مقایسه اطلاعات موجود در نرم‌افزارهای رشته‌های گوناگون علمی و پایگاه‌های اینترنتی با یکدیگر از زوایای مختلف، در شمار ویژگی‌های این نوشتار است.

### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۴۱۴ عنوان کتاب می‌باشد که در ۸۸ عنوان از آنها، ۴۱۵ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۱۳ کتاب به زبان فارسی، و ۷۵ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: تایخ مدینة دمشق با ۸۶ مورد، العقد الثمین فی تاریخ البلد الامین با ۲۳ مورد و وفاء الوفا بأخبار دار المصطفی با ۱۸ مورد، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم‌افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
جغرافیای جهان اسلام ۲	۴۱۴	۸۸	۱۳	۷۵	۴۱۵

### ۷. نرم‌افزار دانشنامه تاریخ تشیع

دانشنامه تاریخ تشیع، مجموعه اطلاعات ارزنده‌ای در باره مذهب تشیع و فعالیت‌های شیعیان از زمان پیدایش این مذهب تا قرن حاضر می‌باشد. بررسی پیدایش و فراز و نشیب تشیع، جایگاه فرهنگی و تمدنی شیعیان و حیات سیاسی - اجتماعی آنان در ادوار مختلف تاریخی، از خلال منابع معتبر، از رسالت‌های مهم این نرم‌افزار است.

ارائه ۳۰۰ عنوان از مهم‌ترین کتاب‌های مرتبط با تاریخ تشیع، حدود ۱۲۰۰ مقاله تخصصی، دسته‌بندی اطلاعات ۱۲۰ جلد از کتاب‌های برنامه به صورت تخصصی و منظم در یک درخت با بیش از ۴۰۰۰۰۰ ارجاع، شرح حال مشاهیر و دانشمندان شیعی با بیش از ۵۰۰۰۰۰ ارجاع متنی، ارائه بیش از ۴۰۰ نقشه تخصصی تاریخ تشیع و قریب ۳۰۰ تصویر از علما و دانشمندان طراز اول تشیع، از امکانات کاربردی این برنامه است.

### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه شامل ۳۰۰ عنوان کتاب می‌باشد که در ۴۴ عنوان از آنها، ۱۰۴ پاسخ برای جست‌وجو در مورد «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۱۲ کتاب به زبان فارسی، و ۳۲ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: اعیان الشیعة با ۲۶ مورد، الدرجات الرفیعة فی طبقات الشیعة و التشیع المصری الفاطمی هر کدام با ۶ مورد، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم‌افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
دانشنامه تاریخ تشیع	۳۰۰	۴۴	۱۲	۳۲	۱۰۴

## ۸. نرم افزار رجال شیعه

برنامه کتابخانه رجال شیعه، متن حدود ۱۰۰ عنوان از منابع و تألیفات مهم علم رجال در بیش از ۵۰۰ جلد همراه با قابلیت‌های متنوعی جهت جست‌وجو و انجام پژوهش‌های گوناگون را در دسترس کاربران قرار داده است.

نمایه‌زنی بر متن، ثبت نظرات شخصی کاربر در باره مطالب کتب، رنگی کردن متن‌های منتخب و انتخاب عنوان برای آنها، مقایسه بین دو متن، جست‌وجوهای متنوع، فرهنگ اعلام، لغت‌نامه و یادداشت، بخشی از امکانات این برنامه است.

### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۱۰۰ عنوان کتاب می‌باشد که در ۳۱ عنوان از آنها، ۱۴۹ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۱ کتاب به زبان فارسی و ۳۰ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: تنقیح المقال فی علم الرجال (الطبعة الحديثة) با ۲۵ مورد، بهجة الآمال فی شرح زبدة المقال با ۱۳ مورد، و مستدرکات علم رجال الحدیث با ۱۰ مورد، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم‌افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
رجال شیعه	۱۰۰	۳۱	۱	۳۰	۱۴۹

## ۹. نرم‌افزار سیره معصومان(ع)

برنامه سیره معصومان(ع)، در بردارنده مهم‌ترین کتاب‌های مربوط به تاریخ زندگانی و سیره چهارده معصوم(ع) می‌باشد.

ارائه ۴۴۵ عنوان کتاب به زبان عربی، فارسی و انگلیسی، نمودار درختی زندگانی معصومان(ع) در هفت محور اصلی و چندین محور فرعی از میان ۲۳۴ عنوان کتاب و بیش از ۵۰۰۰۰ واژه غیرتکراری، ارائه گاهشمار رخدادها و حوادث از ولادت پیامبر تا پایان عصر غیبت صغری (سال ۳۲۹ق)، بر اساس تاریخ هجری قمری، هجری شمسی و میلادی، و ارائه تبارنامه سادات طالبین از میان چهار عنوان کتاب مهم انساب به صورت مشجر، بخشی از قابلیت‌های این برنامه به شمار می‌رود.

### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این نرم‌افزار، شامل ۴۲۱ عنوان کتاب است که در ۲۳۸ عنوان از آنها، ۱۸۱۲ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۵۰ کتاب به زبان فارسی، و ۱۸۸ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: بحار الأنوار با ۸۵ مورد، إحقاق الحق و إزهاق الباطل با ۶۲

مورد، الطبقات الكبرى با ۵۱ مورد و سبل الهدى والرشاد با ۵۰ مورد، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
سیره معصومان(ع)	۴۲۱	۲۳۸	۵۰	۱۸۸	۱۸۱۲

### ۱۰. نرم‌افزار کتابخانه تراث اسلامی - نسخه ۳

نرم‌افزار تراث ۳، شامل ۳۸۵ عنوان از کتاب‌های مربوط به فرهنگ، ادب، و علوم مسلمانان است که مطالب مندرج در آن، حاوی گزارش‌های ادبی، تاریخی، حدیثی، اخلاقی، حکمت و فکاهه می‌باشد. دامنه محتوایی برنامه، شامل کتاب‌هایی است که در شمار کتب متون می‌باشد و به لحاظ دامنه زمانی، کتاب‌های قدما را پوشش می‌دهد و به کتاب‌ها و پژوهش‌های جدید نپرداخته است.

#### گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۳۸۵ عنوان کتاب می‌باشد که در ۶۶ عنوان از آنها، ۱۶۷ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۱ کتاب به زبان فارسی، و ۱۶۶ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: نهاية الأرب فی فنون الأدب با ۳۶ مورد، الأغانی ۱۰ مورد، دیوان حسان بن ثابت و کتاب نسب قریش هر کدام با ۶ مورد، بیشترین پاسخ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

The screenshot shows the 'Jostjo' software interface. At the top, there are navigation tabs for 'جستجو' (Search), 'نمایش' (Display), 'کتاب مرتبط' (Related Books), 'آیات در تفاسیر' (Verses in Exegesis), 'قرآن' (Quran), and 'کتاب لاتین' (Latin Books). The search results are displayed in a table with columns for 'عنوان کتاب' (Book Title), 'تعداد' (Count), and 'صفحه' (Page). The results include titles like 'غریب القرآن فی شعر العرب' (Rare Quran in Arabic Poetry) and 'تفسیر القرآن الکریم' (Interpretation of the Holy Quran). Below the table, there is a detailed text block in Persian providing historical context and references for Hamza bin Abd al-Muttalib, mentioning his lineage, his role in the Battle of Uhud, and his death. The text is followed by a list of references and a concluding statement.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
تراث اسلامی ۳	۳۸۵	۶۶	۱	۱۶۶	۱۶۷

### ۱۱. نرم‌افزار کتابخانه کلام اسلامی - نسخه ۱,۲

نرم‌افزار کتابخانه کلام اسلامی ۱,۲، متن ۶۶۰ عنوان کتاب از قرن دوم تا زمان حاضر در موضوع کلام اسلامی به زبان‌های عربی، فارسی و انگلیسی را در اختیار کاربران خود قرار داده است.

گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۶۶۰ عنوان کتاب در بیش از هزار جلد می‌باشد که در ۱۵۱ عنوان از آنها، ۶۶۲ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۳۷ کتاب به زبان فارسی و ۱۱۴ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: بحار الأنوار با ۷۱ مورد، شرح نهج البلاغة ابن ابی الحدید با ۴۵ مورد و دلائل النبوة با ۲۸ مورد، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
کتابخانه کلام اسلامی ۱,۲	۶۶۰	۱۵۱	۳۷	۱۱۴	۶۶۲

### ۱۲. نرم‌افزار نور السیره - نسخه ۲

برنامه نور السیره ۲، شامل متن ۸۴ عنوان کتاب تاریخی در ۴۱۰ مجلد می‌باشد. ارائه اطلاعات ۸ عنوان از مهم‌ترین کتاب‌های تاریخی در قالب‌های هفتادگانه تحت عنوان «تاریخ‌نامه»، اطلاعات کتاب جمهره أنساب العرب به صورت مشجر، ۵۷ نقشه مربوط به مهم‌ترین حوادث تاریخ اسلام و ۱۰۱ تصویر از اماکن تاریخی، قرآن، لغت‌نامه، دو محیط کاربری مجزا، مبدل تقویم و مقایسه بین کتب، بخشی از امکانات این برنامه است.

گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این نرم‌افزار، شامل ۸۴ عنوان کتاب در ۴۱۰ مجلد است که در ۵۴ عنوان از آنها، ۷۳۴ پاسخ در بخش «کتابخانه» و ۲۱۵ پاسخ در بخش «تاریخ‌نامه» در باره جست‌وجو برای «حمزة بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۱۴ کتاب به زبان فارسی، و ۴۱ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: الطبقات الکبری و ترجمه آن با ۸۵ مورد، السیره النبویة و ترجمه آن با ۶۸ مورد، المغازی و ترجمه آن با ۵۵ مورد، و سبل الهدی با ۴۹ مورد، بیشترین پاسخ‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
نور السیره ۲	۸۴	۵۴	۱۴	۴۱	۹۴۹

### ۱۳. نرم‌افزار مقتل الحسين (ع)

برنامه فوق، شامل متن ۱۰۱ عنوان کتاب مربوط به قیام سیدالشهداء(ع) است که در ۷ عنوان تخصصی دسته‌بندی شده است. ارائه‌گزینشی مطالب ۳۷ عنوان از کتاب‌های مهم عمومی تاریخی و نگارخانه برنامه شامل: مقتل خوانی، اشعار، زیارات، تصاویر و نقشه‌ها، سخنرانی و مداحی و جست‌وجوی صوتی، از امکانات و قابلیت‌های این برنامه است.

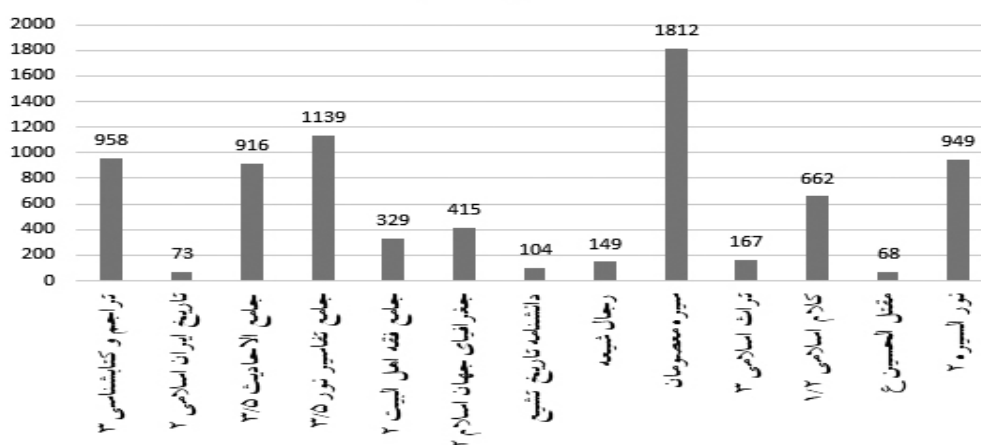
گزارش آماری نتیجه جست‌وجوی ترکیبی

این برنامه، شامل ۱۰۱ عنوان کتاب می‌باشد که در ۲۴ عنوان از آنها، ۶۸ پاسخ برای جست‌وجو در باره «حمزه بن عبدالمطلب» یافت شد. این نتایج، در ۶ کتاب به زبان فارسی، و ۱۸ کتاب به زبان عربی قابل مشاهده است.

در میان نتایج جست‌وجو، کتاب‌های: الإستیعاب فی معرفة الأصحاب با ۱۶ مورد، موسوعة الإمام الحسين (ع) با ۱۳ مورد و کتاب‌های مقتل الحسين (ع) و ذخیره الدارين فیما يتعلق بمصائب الحسين (ع) هر کدام با ۴ پاسخ، بیشترین نتایج را به خود اختصاص داده‌اند.

نام نرم افزار	تعداد کتاب‌ها	تعداد کتاب‌های مورد استناد	تعداد کتاب‌های فارسی	تعداد کتاب‌های عربی	فراوانی پاسخ‌ها
مقتل الحسين ع	۱۰۱	۲۴	۶	۱۸	۶۸

مقایسه آماری فراوانی پاسخ‌ها در نرم‌افزارهای مرکز نور



## دسته‌بندی مطالب نرم‌افزارها

پس از بررسی ۵۲۸۱ کتاب در ۱۳ نرم‌افزار از تولیدات مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، با ۷۷۴۱ پاسخ به صورت جست‌وجوهای ماشینی و بررسی نتایج به صورت دستی، مهم‌ترین عناوین مربوط به حضرت حمزه (ع) در عناوین زیر استخراج شد:

### \* احوال شخصی

مشمول بر: نام و نسب، القاب و کنیه، خانواده (همسر و دختر)، نسبت با پیامبر(ص)، حمایت حمزه از پیامبر بعد از آزار ایشان توسط مشرکان قریش، حمزه یکی از حواریون پیامبر، سنّ وی و مقایسه آن با سنّ پیامبر(ص)، اسلام آوردن حمزه، پذیرش سرپرستی طالب بن ابی طالب، شعر گفتن حمزه و هم‌پیمانان حمزه.

### \* حمزه در آیات قرآن

برخی از آیات سوره‌های زیر، در باره حمزه بن عبدالمطلب نازل شده است:

فجر، مائده، حج، بقره، آل عمران، نساء، شعراء، عنکبوت، شوری، توبه، احزاب، جائیه، محمد، حجرات، عبس، انعام.

### \* حمزه در کلام پیامبر(ص) و دیگران

شامل مباحثی چون: خبر جبرئیل در باره حمزه، سخن پیامبر(ص) در فضیلت حمزه، سخن پیامبر در باره مقام حمزه در بهشت، سخن پیامبر در باره افضل الشهداء بودن حمزه، روایت از امام سجاد(ع) در باره حمیت و غیرت حمزه و مقام او در بهشت، نام حمزه بر پایه عرش الهی، سوار بودن حمزه بر شتر عضبای پیامبر در قیامت، سخن پیامبر در باره حمزه به‌عنوان محبوب‌ترین عمویش، زیارت قبر حمزه توسط امام صادق(ع) و سلام بر وی، خبر سلمان در باره فضیلت حمزه، خواب دیدن پیامبر(ص) عمویش حمزه و جعفر را و سؤال از آنها در باره بهترین اعمال.

### \* هجرت به مدینه

مشمول بر مطالبی چون: ایجاد برادری بین حمزه و زید بن حارثه توسط پیامبر، حضور سلمی همسر حمزه در عروسی حضرت فاطمه(س)، افتخار مهاجران به حمزه در بحث با انصار در مدینه، گفت‌وگوی پیامبر با حمزه در باره ماجرای سدّ الأبواب.

### \* شرکت در جنگ‌ها

در این باره می‌توان به این مباحث اشاره کرد: شجاعت و دلاوری حمزه، اولین لواء برای حمزه، سریه حمزه، شرکت حمزه در جنگ بدر، شرکت حمزه در جنگ احد و نقش وی در این جنگ، پرچمداری حمزه در غزوه ابواء و ذات العشیره و بنی قینقاع، و نیز قتل عفیف بن ابی العاص به دست حمزه اشاره نمود.

### \* شهادت

شامل: شهادت حمزه در جنگ احد و مُثله شدن جنازه وی به دستور هند، اولین شهید مسلمانان در احد که پیامبر بر جنازه وی نماز خواند، لقب «سید الشهداء» برای حمزه و سنّ وی هنگام شهادت.

### \* پس از شهادت

مشمول بر مطالبی مانند: کفن شدن حمزه توسط پیامبر، دفن حمزه، هفت تکبیر پیامبر(ص) در نماز بر پیکر حمزه، ناراحتی شدید و گریه پیامبر پس از شهادت حمزه، توصیه پیامبر برای عزاداری پس از شهادت حمزه، ممانعت پیامبر از دیدن جنازه حمزه توسط صفیه، سخن پیامبر(ص) در جنگ احد



جستجوی: حمزه بن عبد المطلب

تمایش جستجو

دامنه همه کتابها پیشرفته انصراف

حمزه بن عبد المطلب

کروه بندی

عنوان	تعداد	عنوان کتاب
۱۶ - سلمة بن أبي سلمة ابن عبد الأسد بن هلال بن عبد الله بن عمر بن ... ج ۳	۶	جمهرة النسب
۱۶ - سلمة بن أبي سلمة ابن عبد الأسد بن هلال بن عبد الله بن عمر بن ... ج ۳	۴	نسب معد و اليمن الكبير
	۵۸	الخطبات الكبرى
	۳	الخطبات الكبرى (الخطبة الخامسة من الصحابة)
	۱	طبقات فحول الشعراء
	۵	کتاب نسب قريش
	۳	فضائل الصحابة
	۸	المحبر

یا حمزة احتسبی خالک حمزة بن عبد المطلب / محمد بن عبد الله بن جحش / (۸) / ۱۹۱.

و زوج رسول الله ص سلمة بن أبي سلمة أمامة بنت حمزة بن عبد المطلب بن هاشم. و هي التي اختصم فيها علي و جعفر و زيد بن حارثة حين أخرجت من مكة. كل واحد منهم يسأل أن تكون عنده. فقضی بها رسول الله ص لجعفر بن أبي طالب. لأن خالتها أسماء بنت عميس الخثعمية كانت عنده.

يقول رسول الله ص ذلك. لأن سلمة بن أبي سلمة هو زوج رسول الله ص أم سلمة. و ولي ذلك دون غيره من أهل بيتها. فرأى رسول الله ص أنه قد جزاه بما صنع حين زوجه ابنة عمه حمزة بن عبد المطلب.

حمزة بن عبد المطلب: ۴۵۷، ۴۵۸

فولد عبد المطلب بن هاشم: عبد الله، أبا رسول الله - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - و أبا طالب، و اسمه عبد مناف؛ و الزبير؛ و أم حكيم البيضاء، و هي التي

در حال جستجو ...

پس از شهادت حمزه در باره جهنم نرفتن وی، شکایت پیامبر به خدا پس از شهادت حمزه، ساختن تسبیح از تربت مزار حمزه توسط حضرت فاطمه(س)، دادن ترکه حمزه به دخترش توسط پیامبر، زیارت نامه حمزه، و شعر حسان بن ثابت در سوگ حمزه.

#### \* سخن پایانی

پس از این بررسی های فوق، روشن شد آنچه در تولیدات مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، اعم از مقالات پایگاه های اینترنتی یا منابع و متون نرم افزارها، در باره حضرت حمزه(ع) منعکس شده، غالباً بیانگر ویژگی های مثبت شخصیتی و تلاش های ایشان در حمایت از رسول خدا(ص) و دین اسلام است که به مهم ترین نکات مطرح شده در آنها اشاره نمودیم.

اما شبهه ای که با توجه به بررسی جمیع روایات و گزارش های تاریخی، سنخیتی با شخصیت ارزشمند و بزرگ حضرت حمزه(ع) نداشته و در برخی از نرم افزارها (تراث، جامع الأحادیث و جامع التفاسیر) در باره ایشان مطرح شده، اتهامی است که در باره شراب خواری به حضرت حمزه(ع) بیان گردیده است.

این روایت، در منابع شیعی(۱) که قدیمی ترین آنها تفسیر عیاشی (م. ۳۲۰ق) است و برخی منابع بعدی(۲) نیز که تصریح به نقل روایت از آن کتاب نموده اند، به صورت ضعیف و مرفوع از طریق هشام بن سالم (م. ۱۸۳ق) از امام صادق(ع) نقل شده است:

«عن هشام بن سالم عن أبي عبد الله قال: سمعته يقول بينما حمزة بن عبد المطلب (ع) و أصحاب له على شراب لهم يقال له السكركة، قال: فتذاكروا الشريف فقال لهم حمزة: كيف لنا به فقالوا: هذه ناقة ابن أخيك على، فخرج إليها فنحرها، ثم أخذ كبدها و سنامها فأدخل عليهم، قال: و أقبل على فأبصر ناقته فدخله من ذلك، فقالوا له: عمك حمزة صنع هذا، قال: فذهب إلى النبي(ص) فشكا ذلك إليه...»

روایت ذکر شده با اختلافاتی در محتوا و متن روایت، در منابع اهل سنت(۳) که قدیمی ترین آنها صحیح بخاری (م. ۲۵۶ق) است، از طرق زهری از امام سجاد(ع) نقل شده است.(۴)

در مورد اعتبار روایات زهری در میان علمای شیعه و اهل سنت، نظریات متفاوتی وجود دارد. برخی از علمای شیعه، از زهری با تعابیری چون عدو و دشمن اهل بیت (ع) و ناصبی و حتی کافر یاد می‌کنند (۵) و برخی هم او را شیعه و رازدار امام سجاد (ع) می‌دانند. (۶) عده دیگری از عالمان شیعی هم زهری را فردی عامی و متوسط به حساب آورده‌اند. (۷)

در میان دانشمندان اهل سنت نیز با اینکه اکثریت آنها ابن زهری را ستایش و توثیق کرده‌اند، (۸) ولی برخی نیز در مقابل، وی را به علت خدمت به دستگاه مروانی، قبول هدایا و مسئولیت در دربارشان بی‌شخصیت، ناصالح، سرباز امویان، دستمال و ابزار دست حاکمان خوانده‌اند. (۹) برخی وی را از مخالفان علی بن ابی طالب (ع) می‌دانند. (۱۰)

پاسخ این شبهه و اتهام، در برخی از منابع موجود در نرم‌افزارها، از جمله نرم‌افزار دانشنامه تاریخ تشیع، موجود می‌باشد. (۱۱)

### نتیجه

پس از بررسی محتوای پایگاه‌های اینترنتی و برنامه‌های نرم‌افزاری مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی و استخراج جداول آماری و مقایسه آنها با یکدیگر، نتایج زیر به دست آمد:

۱. در میان نرم‌افزارهای بررسی‌شده، اطلاعات دو نرم‌افزار «سیره معصومان (ع)» و «نور السیره ۲» در باره حمزه بن عبدالمطلب، به صورت موضوعی، منسجم، دسته‌بندی‌شده و پژوهش‌محور از منابع معتبر و متون کهن ارائه شده است و اطلاعات باقی نرم‌افزارها با جست‌وجوی لفظی و به صورت غیرمنسجم در دسترس است.

در قسمت زندگی‌نامه نرم‌افزار «سیره معصومان (ع)» و در بخش «فهرست‌گزینی»، مطالب موجود در باره حمزه بن عبدالمطلب (ع) به شکل یکجا در اختیار کاربر قرار دارد و در قسمت «تاریخ‌نامه» نرم‌افزار نور السیره ۲ نیز می‌توان مطالب دسته‌بندی‌شده‌ای را ذیل عنوان حمزه بن عبدالمطلب مورد مطالعه قرار داد.

۲. هرچند اکثر نرم‌افزارهای بررسی‌شده به صورت موضوعی تولید شده است، ولی با توجه به

وجود منابع مشترک در برخی از نرم‌افزارها، دقت در گونه‌شناسی اطلاعات و برشمردن تفاوت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ ولی در باره رویکرد کلی و نگاه کلان نرم‌افزارها، می‌توان به نکاتی اشاره کرد؛ نرم‌افزارهای تاریخی و جغرافیایی همچون: «تاریخ ایران» و «سیره معصومان (ع)»، «نور السیره» و «مقتل الحسین (ع)»، بیشتر به جنبه‌های دنیوی و این جهانی زندگانی و سیره حمزه بن عبدالمطلب پرداخته‌اند؛ ولی نرم‌افزارهای روایی همچون «جامع الأحادیث»، به وجوه فرا دنیوی زندگی حمزه بن عبدالمطلب نیز پرداخته‌اند

The screenshot shows the 'Kutubkhana' website interface. At the top, there are navigation links for 'English', 'العربية', and 'ورد عضویت'. The main content area displays a Hadith with its Arabic text and a Persian translation. Below the Hadith, there is a section for 'کتابها' (Books) featuring two book covers: 'کتابخانه' and 'زندگی'. On the right side, there is a sidebar with a 'فهرست موضوعات' (Subject Index) and a 'زبان' (Language) selection menu. The language menu shows options for Persian (۳۳۷۸), Arabic (۷۸۸۸), English (۴۲), and French (۱۶). Below the language menu, there is a 'پیدا شود' (Found) section with a search bar and a list of search results.

گونه‌های اطلاعاتی برخی از منابع و قابل استفاده بودن محتوای آنها در چند موضوع، همچون کتاب بحار الأنوار که در نرم‌افزارهای تاریخی و تفسیری و حدیثی و کلامی و چند نرم‌افزار دیگر موجود می‌باشد، تعدادی از منابع و متون در چند نرم‌افزار مورد استفاده قرار گرفته است و می‌توان آنها را «منابع مشترک» نامید.

در این میان، سه کتاب: بحار الانوار، تاریخ مدینه دمشق و الطبقات الكبرى، بیشترین آمار پاسخ‌های مرتبط با حمزه بن عبدالمطلب (ع) را در میان نرم‌افزارهای مرکز نور به خود اختصاص داده‌اند.

اشتراک و هم‌پوشانی مطالب مربوط به وقایع صدر اسلام و رویدادهای زندگی برخی از امامان، باعث شده است که به طور مثال، در دو نرم‌افزار «سیره معصومان(ع)» و «نور السیره ۲»، تعداد ۲۳ منبع به صورت مشترک در این دو نرم‌افزار مورد استفاده قرار گرفته باشند که البته نوع نگاه و استخراج و دسته‌بندی‌های پژوهشی در این دو برنامه، در برخی از موارد متفاوت و کارکردهای متنوعی دارند.

۳. اشتراک تعدادی از منابع در نرم‌افزارهای مختلف، باعث اشتراک پاسخ‌ها در پاره‌ای از جست‌وجوها می‌گردد و در نظر قرار دادن نتایج جست‌وجو در یکی از نرم‌افزارها و حذف و پالایش منابع مشترک در نتایج جست‌وجوی سایر نرم‌افزارها، موجب کاهش آمار فراوانی پاسخ‌ها خواهد شد که با تجمیع منابع نرم‌افزارها در یک نرم‌افزار واحد، این نتیجه قابل حصول خواهد بود.

۴. اکثر منابع و متون موجود در نرم‌افزارها و مقالات منتشرشده در پایگاه‌ها، نسبت به حمزه بن عبدالمطلب (ع) رویکرد و دیدگاه مثبتی را ارائه کرده‌اند و شخصیت و اقدامات او را در حمایت از رسول خدا(ص) و دین اسلام و تلاش‌های وی را در مبارزه با دشمنان اسلام، مورد ستایش و تمجید قرار داده‌اند.

۵. وجود منابع مشترک در برخی از نرم‌افزارها، دقت در گونه‌شناسی اطلاعات و برشمردن تفاوت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ ولی در باره رویکرد کلی و نگاه کلان نرم‌افزارها، می‌توان به نکاتی

اشاره کرد؛ نرم‌افزارهای تاریخی و جغرافیایی همچون: «تاریخ ایران» و «سیره معصومان(ع)»، «نور السیره» و «مقتل الحسین(ع)»، بیشتر به جنبه‌های دنیوی و این جهانی زندگانی و سیره حمزه‌بن‌عبدالمطلب پرداخته‌اند؛ ولی نرم‌افزارهای روایی همچون «جامع الأحادیث»، به وجوه فرا دنیوی زندگی حمزه‌بن‌عبدالمطلب نیز پرداخته‌اند. روایاتی را که از پیامبر خدا(ص) و برخی امامان معصوم(ع) در باره مقام و منزلت حمزه در بهشت و نزد خداوند مطالبی نقل شده، می‌توان در این برنامه مورد مطالعه و بررسی قرار داد.

سنخ اطلاعات و رویکرد کلی نرم‌افزار «جامع تفاسیر» نیز پرداختن به آیاتی است که بنا بر نظر مفسران به صورت اختصاصی در باره حمزه‌بن‌عبدالمطلب نازل شده است یا در باره گروهی نازل شده است که حمزه نیز جزء آن گروه می‌باشد. ■

### پی‌نوشت‌ها:

۱. محمدبن مسعود عیاشی، تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۳۳۹؛ محمدبن حسن طوسی، امالی، ص ۶۵۷؛ شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۵، ص ۳۰۶؛ سید هاشم بحرانی، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۲، ص ۳۵۳؛ علامه مجلسی، بحار الأنوار، ج ۲۰، ص ۱۱۴؛ سید نعمت‌الله جزائری، کشف الأسرار فی شرح الإستبصار، ج ۳، ص ۵۱۰؛ میرزای نوری، مستدرک الوسائل ومستنبط المسائل، ج ۱۷، ص ۴۹.
۲. شیخ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۵، ص ۳۰۶.
۳. محمدبن اسماعیل بخاری، الصحيح، ج ۱۰، ص ۳۲۹؛ مسلم بن حجاج نیشابوری، صحيح مسلم، ج ۱۰، ص ۱۸۰؛ یعقوب بن سفیان فسوی، المعرفة والتاریخ، ج ۱، ص ۱۱۴؛ ثعلبی نیشابوری، الکشف والبیان، معروف به تفسیر ثعلبی، ج ۲، ص ۱۴۲؛ ابونعیم اصفهانی، حلیة الأولیاء، ج ۳، ص ۱۴۴؛ ابن جوزی، بستان الواعظین، ص ۲۳۹؛ نوبری، نهاية الأرب فی فنون الأدب، به نقل از: صحيح مسلم، ج ۴، ص ۷۸؛ ابن کثیر، البداية والنهاية، ج ۳، ص ۴۱۷.
۴. بخاری، الصحيح، ج ۱۰، ص ۳۲۹.
۵. محمدبن حسن طوسی، رجال، ص ۱۱۹؛ علامه حلی، خلاصة الأقوال فی معرفة الرجال، ص ۳۹۲؛ ابن داود، رجال ابن داود، ص ۱۸۴.
۶. وحید بهبهانی، تعلیقة علی منهج المقال، ص ۳۱۳ و ۳۲۹؛ میرزای نوری، خاتمة المستدرک، ج ۴، ص ۳۰۰.
۷. سید ابوالقاسم خویی، معجم رجال الحدیث، ج ۱۷، ص ۱۹۰؛ تستری، قاموس الرجال، ج ۹، ص ۳۲۹ و ۳۳۰.
۸. شمس‌الدین محمد ذهبی، سیر اعلام النبلاء، ج ۵، ص ۳۳۵؛ ابن عساکر، تاریخ مدینة دمشق، ج ۵۵، ص ۳۵۱؛ ابن حجر عسقلانی، فتح الباری، ج ۱۱، ص ۷۷.
۹. شمس‌الدین محمد ذهبی، میزان الاعتدال، ج ۲، ص ۴۰۴؛ ابن عساکر، تاریخ مدینة دمشق، ج ۵۵، ص ۳۷۰.
۱۰. ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۰۲. برای مطالعه بیشتر در باره شخصیت زهری، ر.ک: حیدری‌نسب، علیرضا، «ابن شهاب زهری و عداوت اهل بیت(ع)»، پژوهش‌های قرآن و حدیث، سال چهل و چهارم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۰: ۷۹-۹۹.
۱۱. برای مطالعه نقد روایت بخاری، ر.ک: صالحی نجف‌آبادی، نعمت‌الله، غلو (درآمدی برافکار و عقاید غالیان در دین)، کویر، تهران، ۱۳۸۴ش، ص ۵۷.